

Roheline Kool Eestis

Juhiseid keskkonnaülevaatuse korraldamiseks koolis

Sirje Aher, Georg Aher

Kooli keskkonnaülevaatuse läbiviimist juhib keskkonnatöörühm, kuhu kuuluvad juhtkonna esindajad, õpetajad, teisi töötajaid, lapsevanemaid ja erinevas vanuses õpilasi. Õpilasi peaks olema üle poole töörühma koosseisust. On oluline, et ülevaatuse ettevalmistamisse, läbiviimisse ja järelduste tegemisse oleks kaasatud võimalikult suur hulk õpilasi.

Vaadeldakse vähemalt 12 valdkonna olukorda igapäevaelu korraldamises, majandamises ja õppetöös:

1. Info, teavitamine ja kaasamine
2. Elurikkus ja loodus
3. Kliimamuutused
4. Energia
5. Globaalne kodakondsus
6. Tervis ja heaolu
7. Meri ja rannik
8. Prügi
9. Õueala
10. Transport
11. Jäätmed
12. Vesi

Osa valdkondi võib vaadelda ühiselt, näiteks elurikkus, loodus ja kooliõu, või prügi ja jäätmed. Soovi korral võib lisada teisi aktuaalseid valdkondi, näiteks mõistlik tarbimine vms.

Valdkondade kohta leiab eestikeelset infot näiteks sellistelt lehekülgedelt:

<http://www.lastekaitseliit.ee/lapse6igused/laste-ja-noorte-kaasamine/>

<http://www.envir.ee/et/eesmargid-tegevused/jaatmed/jaatmetekke-valtimine>

<http://www.kliimamuutused.ee/>

http://ec.europa.eu/environment/basics/natural-capital/biodiversity/index_et.htm

https://www.envir.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/elurikkus.pdf

http://tehnika.postimees.ee/3910041/enneaegne-surm-kliimamuutustega-voideldes-konflikt-euroopa-ja-eesti-energia-ja-ohusaastepoliitika-vahel?_ga=1.208680342.501053670.1444236391

<http://www.bioneer.ee/>

Roheline Kool Eestis

Ülevaatuse tegemisel tuleb osa andmeid koguda dokumentidest (õpilaste ja töötajate arv, jäätmete kogused, vee ja elektri kulu jms), osa jaoks tuleb küsitleda töötajaid, lapsi ja lapsevanemaid. Soovitame küsimused sõnastada nii, et saaks vastata kas „jah“ või „ei“ ning siis oma valikut selgitada.

Järgnevalt toome iga valdkonna kohta näidisküsimusi, mida võib sobivuse korral ülevaatuse tegemisel kasutada, kuid iga kool peaks oma ülevaatuse korralduse ise otsustama.

Ülevaatuse vormistamisel ärge unustage iga valdkonna kohta märkimast kuupäeva, millal see läbi viidi ja läbiviijate nimesid, õpilaste puhul ka klassi.

Ülevaatuse tulemuste põhjal saab koostada tegevuskava. Soovitame ülevaatuse käigus iga valdkonna kohta välja tuua, millega olete rahul ning mille suhtes tuleks midagi ette võtta. Selle alusel on kergem seada eesmäärke ja tegevusi planeerida.

Roheline Kool Eestis

Näidisküsimused:

1. Info, teavitamine ja kaasamine

- Kas kõik õpetajad teavad, et osaleme rohelise kooli programmis?
Selgitus:
- Kas majja sisenev külaline (lapsevanem) saab infot, et oleme keskkonnasõbralik kool?
Selgitus:
- Kas lapsevanemad teavad, et meie üheks prioriteediks on keskkonnaharidus ja keskkonnasõbralik käitumine?
Selgitus:
- Kas lastevanematel on võimalik osaleda keskkonnahariduse kujundamisel?
Selgitus:
- Kas õpilased on mõistnud, et väärtustame keskkonnahoidu?
Selgitus:
- Kas haridusasutuse kodulehel on info, et osaleme rohelise kooli programmis?
Selgitus:
- Kas meie allhankijad, sh toitlustaja, ja tarnijad teavad, et vajame keskkonnasõbralikult toodetud materjale ja vahendeid?
Selgitus:
- Kas meedias või sotsiaalmeedias on ilmunud infot meie keskkonnasõbralikkuse kohta?
Selgitus:

2. Elurikkus, loodus ja õueala

- Kas on tehtud nimekiri, millistest liikidest on meie maja toalilled?
Selgitus:
- Kas kooli õppekava soodustab erinevate liikide tundmaõppimist?
Selgitus:
- Kas oleme uurinud, kui palju Eesti taim-, seene- ja loomaliike õpilased tunnevad?
Selgitus:
- Kas loovtööde ja uurimistöode teemade hulgas on elurikkust puudutavaid?
Selgitus:
- Kas on tehtud nimekiri ja skeem õueala puu- ja põõsaliikidest?
Selgitus:
- Kas teame, millised putukad, linnud ja teised loomad elavad õuealal või külastavad seda?
Selgitus:
- Kas oleme teinud midagi, et suurendada õueala elurikkust (näiteks kompostimine, putukahotellid, pesakastid, lindude talvine toitmine, kodumaiste puu- ja põõsaliikide istutamine jne)
Selgitus:

Roheline Kool Eestis

- Kas meil on rajatud aed- ja köögiviljapeenrad, et õpilased näeksid, kuidas toidutaimed kasvavad ja saaksid õppida lihtsamaid aiatöid?
- Selgitus:
- Kas olete õues õppinud ja loodust uurinud?
Selgitus:
- Kas õuealal on ala, kus muru ei niideta ning lapsed saavad taimi ja putukaid uurida?
Selgitus:
- jne...

3. Kliimamuutused

- Kas oleme teinud midagi, et tekiks vähem toidujäätmeid?
- Selgitus:
- Kas kasutame peenarde väetamisel lämmastikväetiste asemel komposti?
Selgitus:
- Kas kasvatame ise maitsetaimi (rohelist sibulat jms)?
Selgitus:
- Kas menüüs on vähemalt kord nädalas kalatoidud?
Selgitus:
- Kas menüüs on vähemalt kord nädalas taimtoidud?
Selgitus:
- Kas toidu valmistamisel kasutatakse peamiselt kohalikku, lähedalt transporditud toorainet?
Selgitus:
- Kas loovtööde ja uurimistööde teemade hulgas on neid, mis puudutavad kliimamuutusi?
Selgitus:
- jne

4. Energia

- Kas teame, kui palju elektrit me kulutame erinevatel kuudel ja aastatel?
Selgitus:
- Kas oleme teinud midagi, et energiat säästa?
Selgitus:
- Kas meie koolimaja on korralikult soojustatud?
Selgitus:
- Kas välisuks on varustatud sulguriga?
Selgitus:
- Kas tuled on alati kustutatud, kui ruumis kedagi pole?
Selgitus:
- Kas arvutid ja muud seadmed on välja lülitatud kui neid ei kasutata, mitte ooterežiimile jäetud?
Selgitus:

Roheline Kool Eestis

- Kas valge päevaga on lambid kustutatud?
Selgitus:
- Kas klassides ja teistes ruumides on parajalt soe?
Selgitus:
- jne

5. Globaalne kodakondsus

- Kas kasutame õppetöös teiste maade jutte?
Selgitus:
- Kas tutvustame õppetöös teiste maade muusikat?
Selgitus:
- Kas tutvustame teiste maade kombeid?
Selgitus:
- Kas tutvustame teiste maade toitu?
Selgitus:
- Kas tutvustame süsteemselt Eesti tähtpäevi , toitu, muinasjutte, muusikat, kodukohta?
Selgitus:
- Kas rõhutame kasvatuses, et inimesi ei tohi halvustada nende päritolu, kehalise eripära või muude teistest inimestest erinevate omaduste tõttu?
Selgitus:
- Kas oleme loonud kiusamisvaba keskkonna?
Selgitus:
- jne

6. Tervis ja heaolu

- Kas õpilased saavad tundide ajal püsti tõusta ja liikuda?
Selgitus:
- Kas õpilased liiguvad vahetundide ajal aktiivselt (tantsuvahetunnid, spordivahetunnid jms)?
Selgitus:
- Kas saad päeva jooksul palju liikuda?
Selgitus:
- Kas käid nädalavahetusel väljas jalutamas?
Selgitus:
- Kas õpilased oskavad õigesti käsi pesta ja teevad seda?
Selgitus:
- Kas õpilastele meeldib koolis olla?
Selgitus:
- Kas oleme teinud midagi, et õpilased eelistaksid süüa tervislikke toite?
Selgitus:
- Kas sööd tihti salateid, puuvilja ja muud tervislikku?

Roheline Kool Eestis

Selgitus

- Kas õpilastel on võimalik iga päev vahetunde õues veeta?

Selgitus:

- Kas soovitame magusate jookide asemel vett juua?

Selgitus:

- Kui sul on mure, siis kas saad sellest kellelegi koolis rääkida?

Selgitus:

- jne

7. Meri ja rannik

- Kas õppetöös on mere ja rannikuga seotud teemasid ja aktiivtegevusi?

Selgitus:

- Kas teeme õppekäike mere äärde ning seal temaatilisi vaatlusi?

Selgitus:

- Kas kasutame koristamisel ja nõude pesemisel loodussäästlikke puhastusvahendeid?

Selgitus:

- Kas soovitame õpilastel, lapsevanematel ja õpetajatel vältida hambapastat ja kosmeetikatooteid, mis sisaldavad mikroplaste (reklaamides sageli „pärlikesed“ vms)?

Selgitus:

- Kas räägime lastele ja lapsevanematele veelindude toitmise kahjulikkusest?

Selgitus:

- jne

8. Prügi ja jäätmed

- Kas kogume biojätmeid muust prügist eraldi?

Selgitus:

- Kas kogume paberit ja pappi muust prügist eraldi?

Selgitus:

- Kas kogume pakendeid muust prügist eraldi?

Selgitus:

- Kas kogume pandipakendeid?

Selgitus:

- Kas selgitame õpilastele, miks on vaja jäätmeid sorteerida ja mis sorteeritud prügist saab?

Selgitus:

- Kas kooli ruumides ja õuealal vedeleb prahti?

Selgitus:

- Kas prügikaste on majas ja õuealal piisavalt?

Selgitus:

- Kas prügikastid on õigetes kohtades?

Selgitus:

Roheline Kool Eestis

- Kas oleme töötajate ja õpilastega arutanud, kuidas tekiks vähem prügi?
Selgitus:
- Kas teame, kui palju jäätmeid me toodame?
Selgitus:
- jne

9. Transport

- Kas olete uurinud, kui palju õpilasi tuleb kooli jalgsi, jalgratta (tõukeratta), ühistranspordi ja autoga?
Selgitus:
- Kas teenindav transport sõidab õuealal lastele ohutult?
Selgitus:
- Kas hommikul on kooli ees palju autosid?
Selgitus:
- Kas nädalavahetustel kasutate linnas liikumiseks sageli oma autot või ühistransporti?
Selgitus:
- Kas soovitate lastevanematel, õpetajatel ja lastel rohkem jala käia?
Selgitus:
- Kas soovitate kasutada ühistransporti või autojagamist oma autoga sõitmise asemel?
Selgitus:
- jne

10. Vesi

- Kas majas on tilkuvaid kraane või halvasti töötavaid loputuskaste?
Selgitus:
- Kas olete uurinud, kas kraanivett kasutatakse säästlikult?
Selgitus:
- Kas õppetöös selgitatakse vee säästmise vajadust?
Selgitus:
- Kas õppetöös käsitletakse vee ja eluslooduse seoseid?
Selgitus:
- Kas suvel kogutakse kastmiseks vihmavett?
Selgitus:
- Kas olete vaadelnud ja võrrelnud veekulu erinevatel kuudel ja aastatel?
Selgitus:
- Kas olete selgitanud, et kraanivett on mõistlikum juua kui pudelivett?
Selgitus:
- Kas õpilased teavad, kust tuleb kraanivesi ja mis saab kasutatud veest?
Selgitus:
- jne

Roheline Kool Eestis

Kadrioru Saksa Gümnaasiumis läbi viidud keskkonnaülevaatuse formaat teema „Prügi“ näitel. Palume mitte otse kasutusele võtta, vaid koostada küsimused ise ja kohandada vorm oma tingimustele.

Valdkond: **Prügi**. Kuupäev: _____ Ülevaatust teinud õpilaste nimed: _____

1. Kas koolil on prügi osas selged põhimõtted? Jah/ei Selgitus:	6. Kas kooli õuealal on tehtud prügi seiret? Jah/ei Selgitus:
2. Kas need põhimõtted töötavad? Jah/ei Selgitus:	7. Kas õues olevad prügikastid on õigetes kohtades? Jah/ei Selgitus:
3. Kui ei, siis kas koolis tehakse midagi olukorra parandamiseks? Jah/ei Selgitus:	8. Kas õpilased on uurinud, mis tüüpi prügi koolis kõige rohkem tekib? Jah/ei Selgitus:
4. Kas kooli siseruumides on piisavalt prügikaste? Jah/ei Selgitus:	9. Kas koolis tunnustatakse jäätmetekke vähendamist? Jah/ei Selgitus:
5. Kas need on õigetes kohtades? Jah/ei Selgitus:	10. Kas kool on osa võtnud prüгитеemalistest kampaaniatest või üritustest? Jah/ei Selgitus:
Oleme rahul, et	Me peame midagi ette võtma, et